

STUDIE: TVŮRČÍ REZIDENČNÍ POBYTY ART-IN-RES / NOVÁ SÍŤ 2023

- ANALÝZA VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO
ŠETŘENÍ: POTŘEBY, OČEKÁVÁNÍ
A PŘEKÁŽKY PRO REALIZACI TVŮRČÍCH
REZIDENČNÍCH POBYTŮ

OBSAH

ÚVOD A METODOLOGIE	3
ČÁST PRVNÍ, REZIDENTI	5
OBECNÉ INFORMACE	5
DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE	5
STATUS ZAMĚSTNÁNÍ	7
VYUŽÍVÁNÍ REZIDENČNÍCH POBYTŮ	8
POČET USKUTEČNĚNÝCH REZIDENČNÍCH POBYTŮ ZA ROK	8
PREFEROVANÁ DÉLKA POBYTU	9
POČET ÚČASTNÍKŮ	10
CÍLE A DOPADY REZIDENČNÍCH POBYTŮ	10
DŮVODY VYUŽÍVÁNÍ REZIDENČNÍCH POBYTŮ	10
DOPADY REZIDENČNÍCH POBYTŮ	11
FINANCOVÁNÍ	12
HONORÁŘ	12
VYUŽÍVANÉ FINANČNÍ ZDROJE	13
BARIÉRY PRO REALIZACI REZIDENČNÍCH POBYTŮ	14
PREFERENCE OHLEDNĚ FINANCOVÁNÍ REZIDENČNÍCH POBYTŮ	15
POKRYTÍ NÁKLADŮ Z VEŘEJNÝCH ZDROJŮ	15
ČÁST DRUHÁ, HOSTÍCÍ ORGANIZACE	17
OBECNÉ INFORMACE	17
PRÁVNÍ SUBJEKTIVITA	17
CHARAKTERISTIKA HOSTÍCÍCH ORGANIZACÍ	18
POSKYTOVÁNÍ REZIDENČNÍCH POBYTŮ	18
POČET POSKYTOVANÝCH REZIDENČNÍCH POBYTŮ ZA ROK	18
PREFEROVANÁ DÉLKA POBYTU	19
CÍLE A DOPADY REZIDENČNÍCH POBYTŮ	19
DŮVODY POSKYTOVÁNÍ REZIDENČNÍCH POBYTŮ	19
DOPADY REZIDENČNÍCH POBYTŮ	20
FINANCOVÁNÍ	21
VYUŽÍVANÉ FINANČNÍ ZDROJE	21
PREFERENCE OHLEDNĚ FINANCOVÁNÍ REZIDENČNÍCH POBYTŮ	21
BARIÉRY PRO POSKYTOVÁNÍ REZIDENČNÍCH POBYTŮ	22
POKRYTÍ NÁKLADŮ Z VEŘEJNÝCH ZDROJŮ	23
ZÁVĚR	25
PARTNEŘI	27

ÚVOD A METODOLOGIE

Analýza výsledků dotazníkového šetření zaměřeného na **potřeby, očekávání a překážky pro realizaci tvůrčích rezidenčních pobytů** (dále jen rezidenční pobyt) je doplňujícím materiálem studie s názvem: *“Absence programu podpory tvůrčích rezidenčních pobytů jako efektivního nástroje rozvoje tvorby, posilování kapacit umělců a kulturních pracovníků a tvůrčí udržitelnosti”*, kterou zpracovává Nová síť z. s. pro Ministerstvo kultury České republiky (dále jen MK ČR).

Cíl dotazníků:

Získání dat pro podporu argumentace k **udržení nově vzniklého dotačního programu** na podporu rezidenčních pobytů (na úrovni MK ČR) v rámci výzvy **Národního plánu obnovy** (dále jen NPO) **č. 4/2022: Rozvoj kompetencí pracovníků KKS: projekty mezinárodní umělecké a odborné spolupráce v ČR, tematický okruh 1. Rezidenční pobyty v ČR.**

Cílová skupina:

Umělci/kyně, umělecko-technické profese, kulturní profesionálové/ky v oblasti divadla, tance a příbuzných performativních žánrů starší 18 let, kteří se již účastnili rezidenčních pobytů nebo jsou jejich poskytovateli.

Zaměření na:

- oblast performativního umění (divadlo, tanec a další příbuzné performativní žánry)
- vnitrostátní rezidence

Metodologie:

Jedná se o **kvantitativní průzkum** založený na metodě **dotazníkového šetření** a sběru primárních dat. Účelem dotazníkového šetření je **podložení teoretických poznatků** o rezidenčních pobytech a jejich specifikace pro české prostředí. Zároveň se jedná o doplnění **kvalitativního výzkumu** v podobě **případové studie**, která se zaměřovala na 5 vybraných hosticích organizací poskytujících rezidenční pobyty v oblasti performativního umění. Poprvé tak došlo ke sběru dat respondentů z řad rezidentů, tedy umělců a pracovníků v kulturních a kreativních odvětvích (dále jen KKO) v oblasti performativního umění, kteří ve své praxi rezidenční pobyty využívají.

Průzkum byl postaven tak, aby poskytoval data jak ze strany **rezidentů**, tedy účastníků rezidenčních pobytů, tak ze strany **hosticích organizací**, tedy poskytovatelů rezidenčních pobytů. V úvodu byl vysvětlen termín tvůrčí rezidenční pobyt, pro což byla použita definice Žákové a kol. (2019), a bylo upřesněno, že se nejedná o jiné druhy krátkodobé mobility jako např. pracovní/studijní stáže, prezentace díla v zahraničí, “go&see” projekty, účast na konferencích apod.

Sběr dat byl realizován prostřednictvím dotazníku formou Google formuláře a trval 10 dní v termínu 8.-18. 11. 2022. Cílem bylo v krátkém časovém období za intenzivní komunikace získat co nejvíce odpovědí cílové skupiny. Nová síť z. s. dotazník šířila **pomocí e mailu** s žádostí o pomoc v průzkumu na podporu rezidenčních pobytů a jeho **vyplnění bylo motivováno finanční odměnou** – 300 Kč pro prvních 50 respondentů a 200 Kč pro ostatní respondenty. Email byl zaslán na přibližně 500 funkčních adres z databáze Nové sítě z. s. s prosbou o jeho další šíření. Dále byl dotazník zveřejněn na **webové stránce**

Nové sítě a ART-IN-RES, šířen skrze **sociální sítě** na Facebooku a Instagramu. Nové sítě s dosahem cca 2000 uživatelů a byl podpořen i placenou reklamou. Zveřejněn byl též v newsletteru Culturenet.

Zpracování výsledků dotazníkového šetření bylo na doporučení vedoucí **Ústavu etnologie filozofické fakulty Univerzity Karlovy** (doc. Mgr. Lenka Jakoubková Budilová, Ph.D.) zadáno studentce doktorandského studia Mgr. Natálii Jandl Trušině. Výzkumný tým poté provedl korekturu a zasadil výsledky do odborného kontextu.

Překážky při realizaci a zpracování výsledků dotazníkového šetření:

- časový tlak výzvy "NPO č. 2/2022: Podpora výzkumných projektů k problematice status umělce a internacionalizace", na jejíž realizaci byly od zveřejnění výsledků pouze **4 měsíce**
- nejedná se o komplexní reprezentativní vzorek respondentů, data je třeba chápat jako **orientační**:
 - nemožnost vycházet z již sebraných dat, resp. absence dat a relevantních statistických údajů v KKO neumožňovalo porovnávat a zobecňovat výsledky kvantitativních výzkumů;
 - není znám počet umělců a pracovníků v KKO v ČR a ani počet možných účastníků rezidenčních pobytů;
 - nižší počet respondentů z řad zejména pracovníků KKO využívajících ve své praxi rezidenční pobyty;
 - dotazníkové šetření bylo zaměřeno na vnitrostátní rezidence, i přesto odpovědělo 14 respondentů, kteří měli zkušenost pouze s rezidenčním pobytem v zahraničí a ne v ČR

ČÁST PRVNÍ, REZIDENTI

První část šetření se zaměřovala na potřeby, očekávání a bariéry v realizaci rezidenčních pobytů ze strany rezidentů, tedy přímých účastníků rezidenčních pobytů. Segment byl rozdělen na respondenty z řad umělecko-technických profesí (dále jen umělci) a manažerských profesí z oblasti performativního umění (dále jen manažeři či management). Obě tyto skupiny se budou analyzovat souběžně.

OBECNÉ INFORMACE

DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE

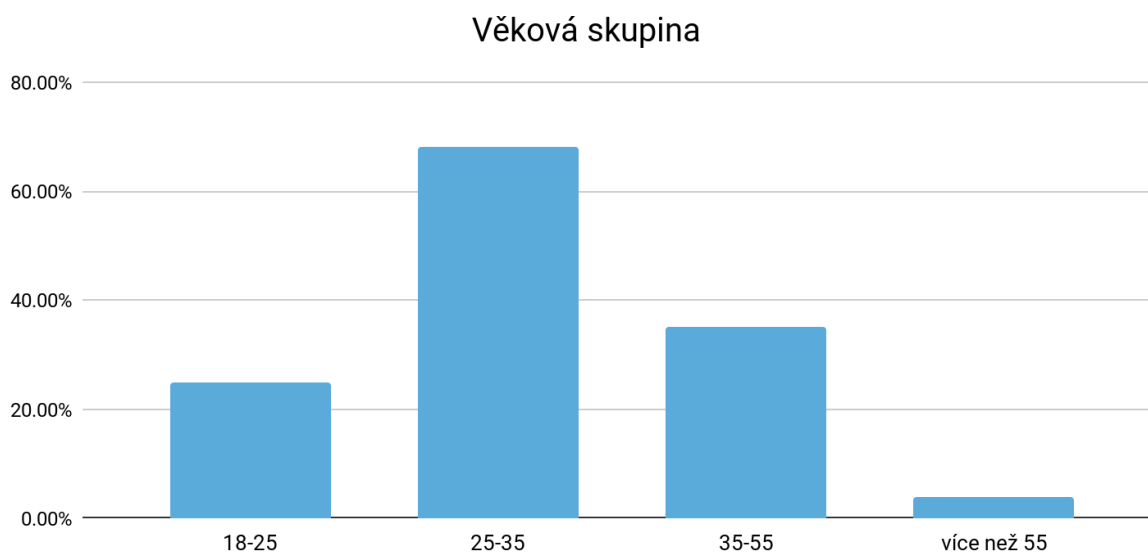
První část dotazníku byla vyplněna 112 umělci a 20 vybranými respondenty z řad kulturních manažerů. V KKO chybí statistická data o počtu umělců a osob pracujících v umělecko-technických a manažerských profesích. Není ani zmapovaný celkový počet účastníků rezidenčních pobytů. Nelze tedy určit, zda se jedná o reprezentativní vzorek, a data je třeba chápat pouze jako orientační. Základním požadavkem pro respondenty byla osobní zkušenost s rezidenčními pobyty v oblasti performativního umění v ČR.

Více než polovina respondentů (53 %) se v minulosti účastnila rezidenčního pobytu pouze v ČR, 36,4 % má českou i zahraniční zkušenost a 14 respondentů (10,6 %) uskutečnilo rezidenční pobyty pouze v zahraničí. I přes zaměření na vnitrostátní rezidenční pobyty jsme se rozhodli v šetření ponechat i data těchto respondentů.

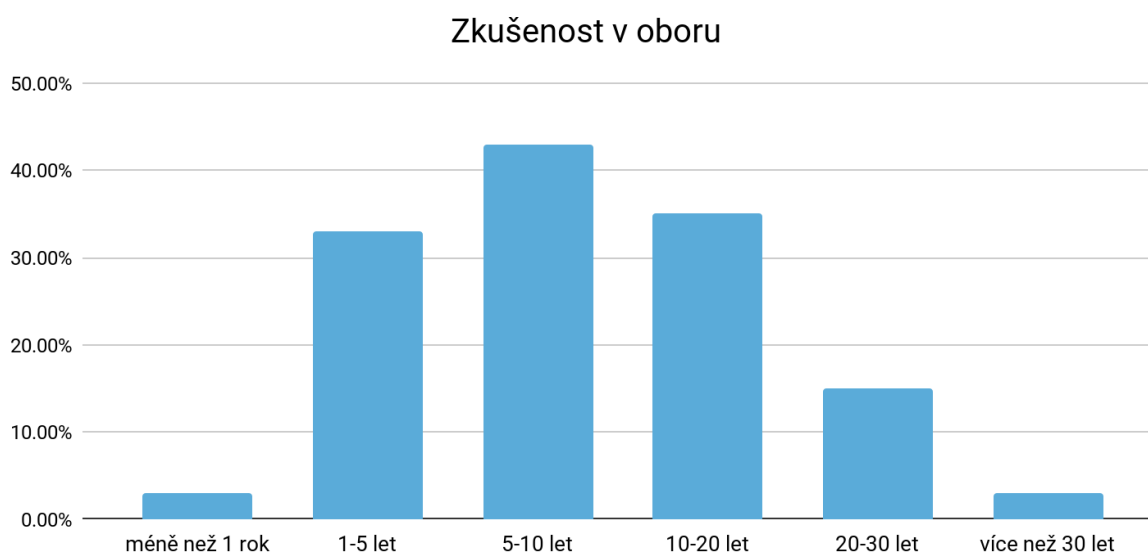

Respondentkami tohoto dotazníkového šetření byly převážně ženy (70 %), z 27 % odpovídali muži a 3 % respondentů nechtělo identifikovat své pohlaví.

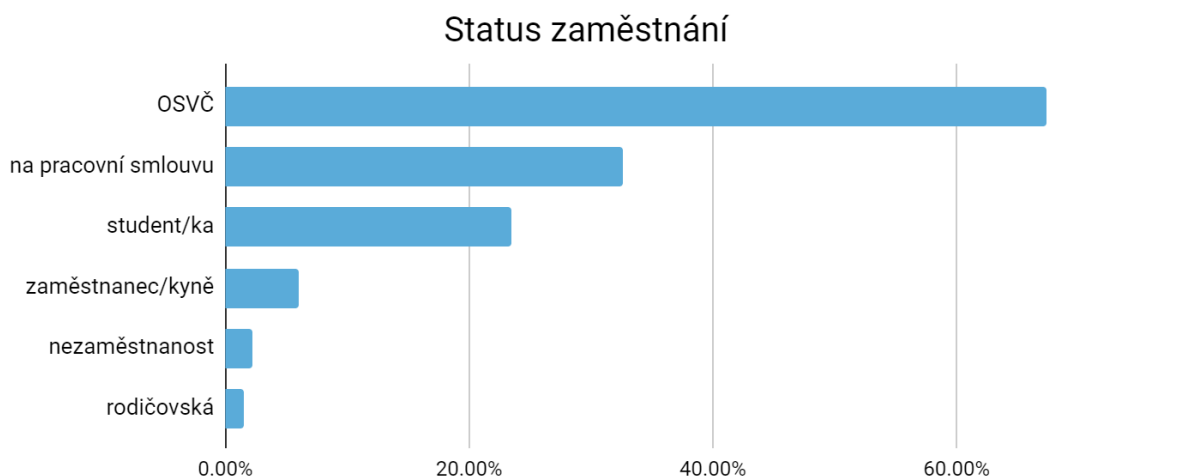
Respondenty dotazníkového šetření byly nejčastěji osoby ve věku 25-35 let (51,8 %), dále 35-55 let (26,3 %), 18-25 let (18,8 %) a nejméně bylo respondentů ve věku nad 55 let (3 %). Lze se tedy domnívat, že rezidenční pobyty využívají ve své praxi nejčastěji osoby v rozmezí 25-55 let.

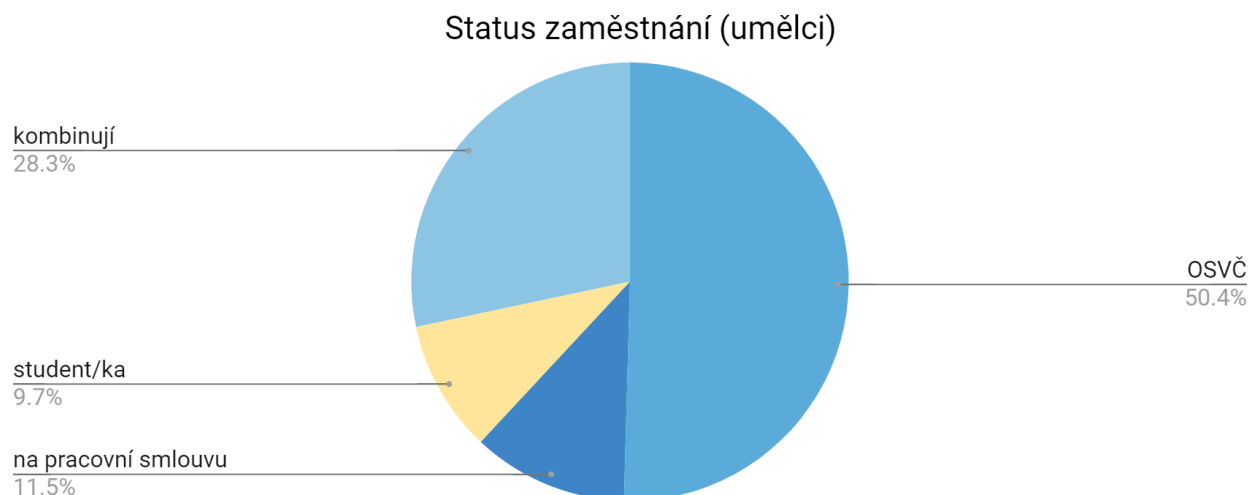
Vzhledem ke zkušenostem respondentů vyšlo najevo, že 33 % má praxi v oboru 5-10 let, dále 10-20 let (26,3 %) a 1-5 let (24,8 %). Podstatně méně je respondentů, kteří mají méně než 1 rok zkušeností, ale také těch, kteří mají více než 30 let zkušeností v oboru. V obou případech se jedná pouze o 3 respondenty (2,3 %).

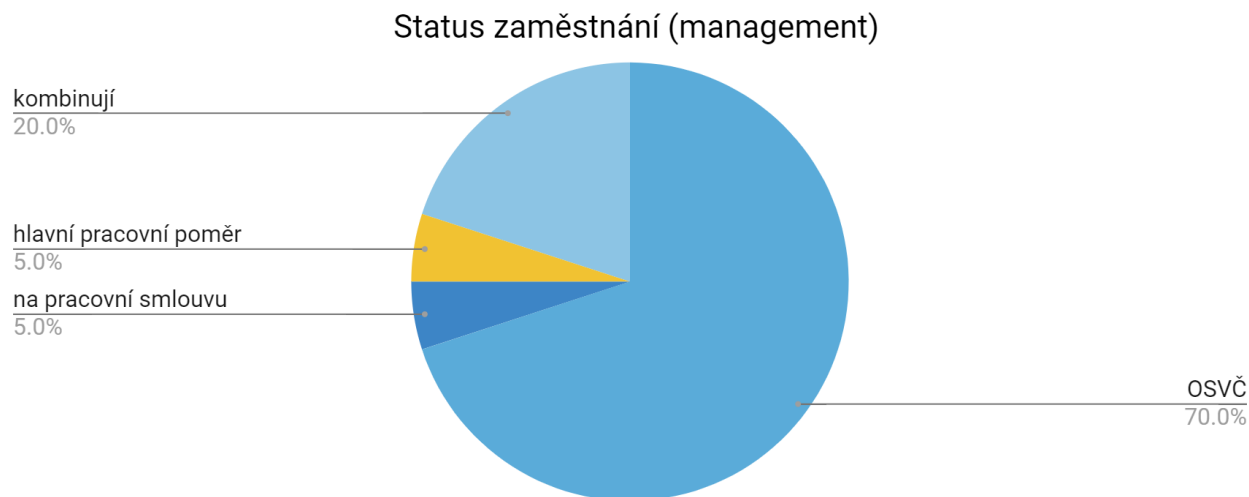
STATUS ZAMĚSTNÁNÍ

Převážná většina respondentů (67,4 %) z uměleckého prostředí pracuje jako OSVČ. Poměrně často setkáváme se situací, kdy respondenti (27,4 % umělců a 20 % manažerů) musí kombinovat různé pracovní poměry. Obecně se dá říci, že nejčastěji se umělci uplatňují čistě jako OSVČ (50,4 %). V případě, že se jedná o jedince, kteří pracovní poměry kombinují, většinou (77,4 %) jde o osoby v pracovním vztahu vázaným smlouvou (DPP, DPČ, příkazní, licenční, o dílo aj.) nebo OSVČ (58 %), a to v kombinaci se studiem (48,4 %), s hlavním pracovním poměrem (19,3 %), nezaměstnané (9,7 %) a s rodičovskou dovolenou (6,5 %). Zbytek respondentů se hlásí k práci na smlouvu (11,5 %) nebo studentskému statusu (10,6 %) bez doplňujícího zaměstnání. U nezaměstnaných respondentů, vzhledem k tomu, že se tato odpověď vždy kombinovala s prací na smlouvu, se pravděpodobně jedná o dočasnou nezaměstnanost, kdy během vyplňování dotazníku neměli žádný smluvní vztah.

U respondentů zastávajících manažerské pozice se v převážné většině (70 %) jedná o OSVČ, 5 % je zaměstnaných na hlavní pracovní poměr a 5 % na pracovní smlouvu. V případě kombinací pracovních poměrů, šlo vždy o studenty, kteří si přivydělávají na pracovní smlouvu, a v jednom případě šlo o kombinaci s hlavním pracovním poměrem.

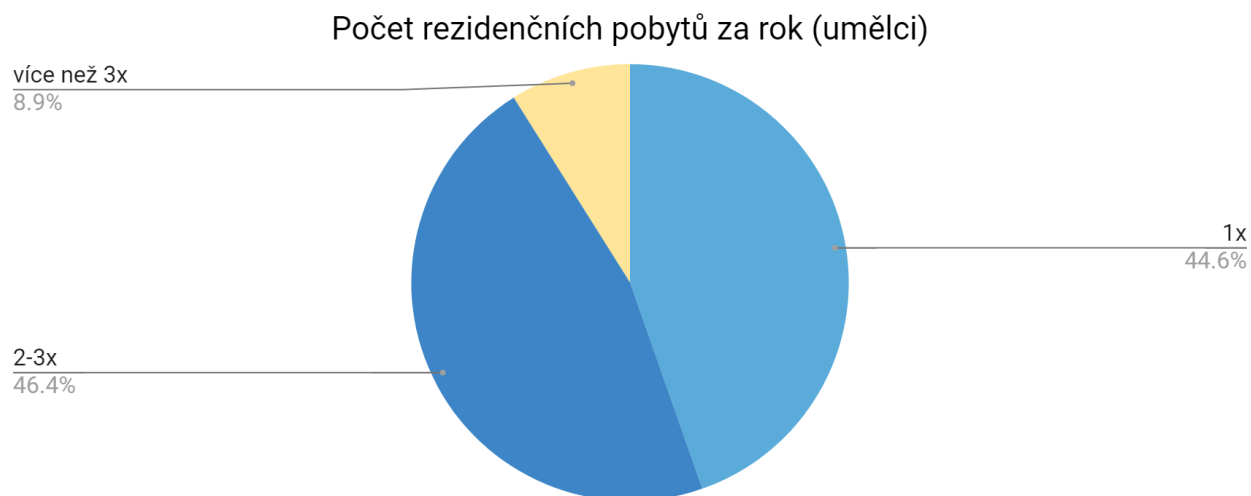

Tato orientační data dokládají fenomén tzv. prekarizace (nahrazování plného pracovního poměru jiným druhem vazby mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem) osob pracujících v KKO, což vede jedince ke ztrátě sociálních a finančních jistot plného pracovního poměru. I tento dílčí výsledek dotazníkového šetření dokládá potřebu statusu umělce a umělkyně v ČR.

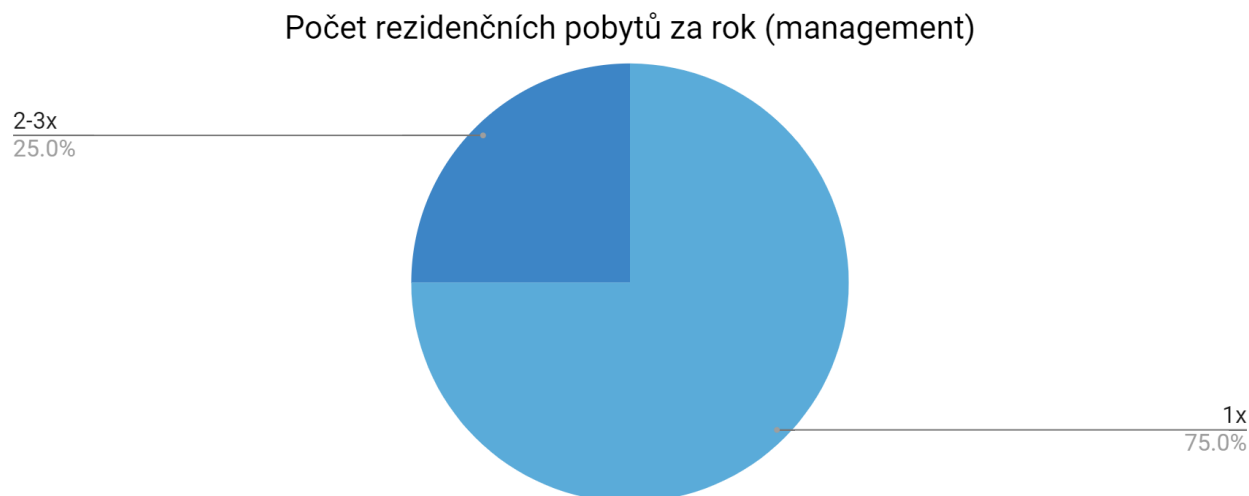
VYUŽÍVÁNÍ REZIDENČNÍCH POBYTŮ

POČET USKUTEČNĚNÝCH REZIDENČNÍCH POBYTŮ ZA ROK

Z dotazníkového šetření vyplývá, že rezidenční pobyty jsou častěji využívány umělecko-technickými pracovníky. Téměř polovina respondentů (46 %) z řad umělců ve své praxi využívá rezidenční pobyty 2-3 x ročně, alespoň jednou do roka je využije 45 %, 9 % více jak 3 x do roka.

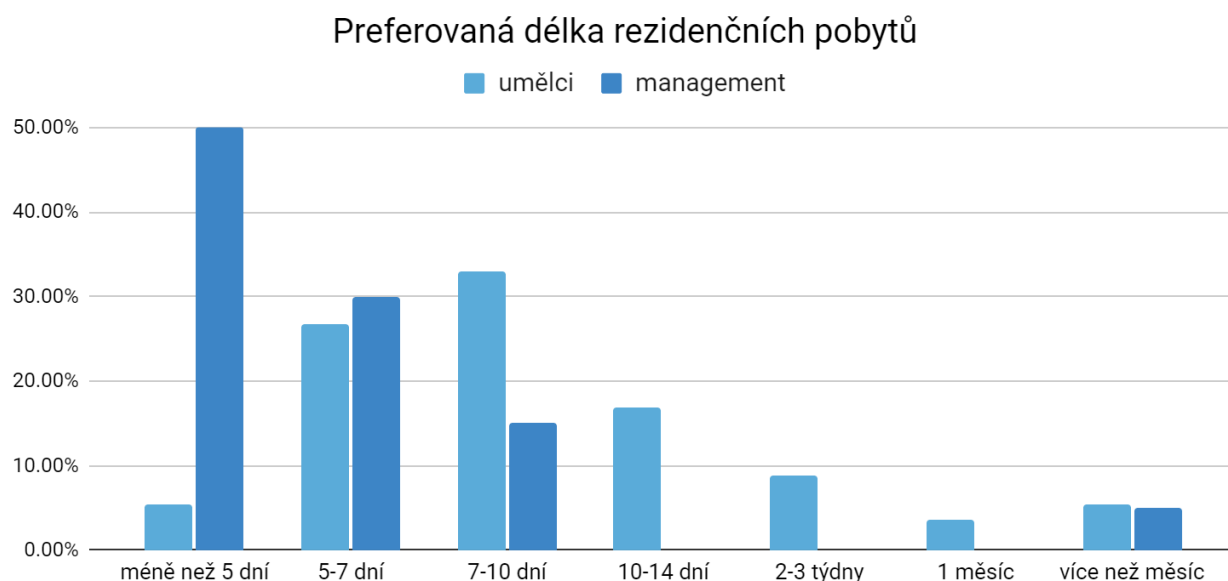
U manažerů se většinou jedná o pobyt jednou ročně (75 %), čtvrtina využívá rezidenční pobyt max 2-3 x ročně.

Pro implementaci ideálního nástroje podpory rezidenčních pobytů je třeba brát v potaz skutečnost, že umělci využívají rezidenční pobyt až 3 x ročně a je tu i nezanedbatelná skupina nezávislých tvůrců, pro níž je forma rezidenčních pobytů zásadní pro jejich tvůrčí proces a vznik nových uměleckých děl. Schéma podpory by tedy mělo akceptovat např. vícefázové rezidenční pobyty či umožnit flexibilnější systém žádostí o podporu rezidenčních pobytů během roku.

PREFEROVANÁ DÉLKA POBYTU

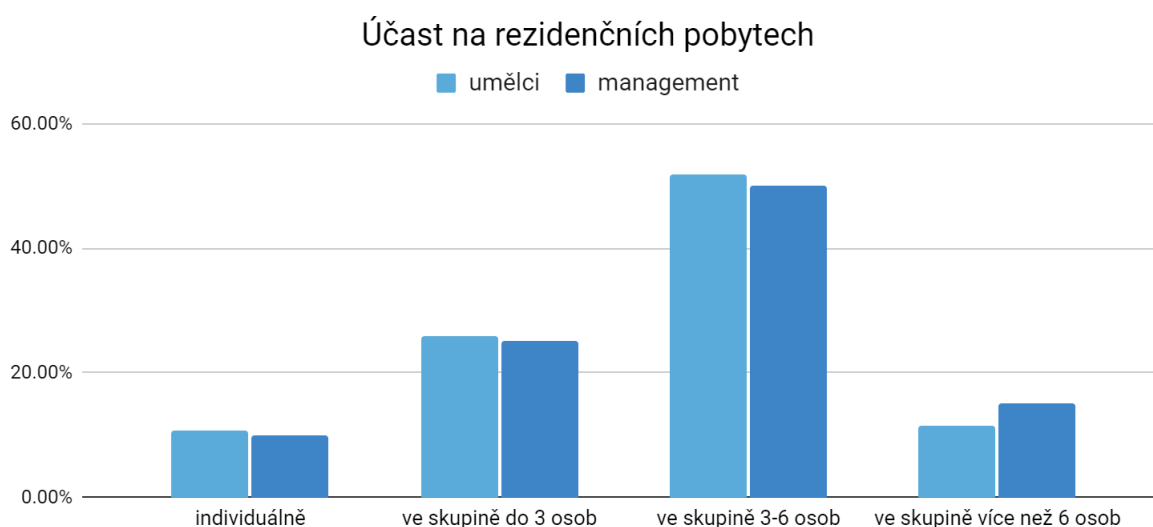
Z odpovědí také vychází, že 50 % rezidentů z řad manažerů preferuje pobyty kratší než 5 dní. U umělecko-technických profesí (33 %) je zřejmá preference délky rezidenčních pobytů 7-10 dní. Druhou nejpreferovanější variantou je pro obě skupiny 5-7 dní, uvedlo ji 26,8 % umělců a 30 % manažerů. Pro 17 % umělců je ideální délkou pobytu 10-14 dní a v součtu téměř dalších 18 % preferuje rezidenční pobyt delší než 2 týdny.

Toto zjištění koreluje s trendem využívání kratších rezidenčních pobytů v zemích EU v oblasti performativního umění. Pro tvorbu vhodného nástroje podpory lze z výsledků tohoto šetření říci, že by měl být otevřenější a respektovat krátké a intenzivní rezidenční pobyty, stejně jako umožnit dlouhodobější výzkum. Pro management (95 %) je časový rozptyl <5-10 dní, pro umělce (77 %) je nejvíce adekvátní s ohledem na jejich časové možnosti a životní situaci rozptyl délky rezidenčního pobytu 5-14 dní.

POČET ÚČASTNÍKŮ

Zásadní rozdíly nepozorujeme mezi počtem účastníků tvůrčích a manažerských rezidenčních pobytů. V obou případech respondenti preferují (51,3 % umělců a 50 % manažerů) pobyty ve skupině 3-6 osob. Čtvrtina respondentů z řad umělců i manažerů rezidenční pobyt využívá ve skupině do 3 osob. Jen málo respondentů zajímají pobyty tzv. individuální (10 % v obou případech). Jedním z důvodů může být i výrazné akcentování potřeby k navazování kontaktů a spolupráce (viz. cíle a dopady).

CÍLE A DOPADY REZIDENČNÍCH POBYTŮ

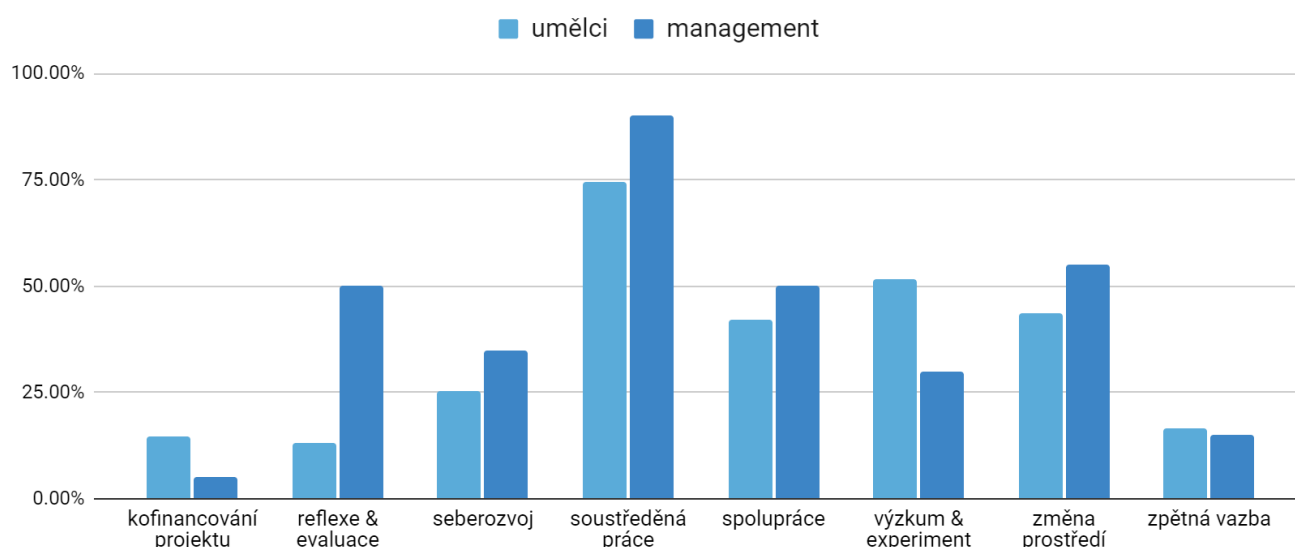
Dále můžeme pozorovat, co jednotliví respondenti od rezidenčních pobytů očekávají a také reálné výsledky, kterých se díky pobytům docílilo. Tato část tedy odráží samotnou podstatu či definici tvůrčích rezidenčních pobytů a reflektuje přínosy, které rezidenti vnímají.

DŮVODY VYUŽÍVÁNÍ REZIDENČNÍCH POBYTŮ

Jak vidíme níže, převážná většina umělců (74,6 %) i manažerů (90 %) spatřuje v rezidenčních pobytech především možnost se plně **soustředit na práci** – společnou tvorbu, rozvoj projektu či organizace. Polovina umělců (51,4 %) uskutečňuje rezidenční pobyty s cílem **uměleckého výzkumu, experimentu a hlubší analýzy tématu**. Třetí nejčastější motivací umělců (43,5 %) k uskutečnění rezidenčního pobytu je **změna prostředí – inspirace, objevování a poznávání místní lokality a komunity** těsně následovaná **spoluprací** např. s tvůrci z jiných oborů či s hostící organizací (42 %).

U více než poloviny manažerů (55 %) je **změna prostředí** již na druhém místě. 50 % manažerů využívá pobyty s cílem **reflexe fungování organizace a evaluace**, a stejně tak za účelem **spolupráce s odborníky a hostící organizací**.

Cíle/motivace/očekávání od rezidenčních pobytů

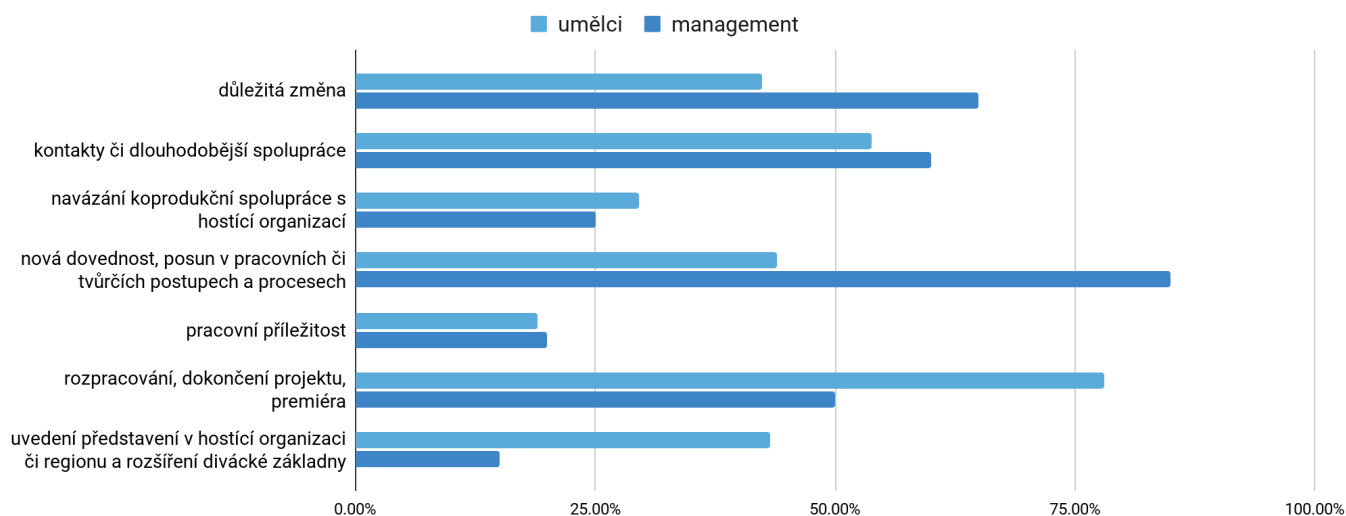

DOPADY REZIDENČNÍCH POBYTŮ

Převážná většina umělců (78 %) spatřuje jako výsledek rezidenčního pobytu **rozpracování, dokončení projektu či uvedení premiéry**, čímž dochází k naplnění cíle *soustředěné práce a rozvoje projektů*. Více než polovina umělců (53,8 %) vnímá jako přínos **navázání kontaktů a dlouhodobější spolupráce**, posílený výsledkem v podobě *uvedení představení v hostící organizaci či regionu a rozšíření divácké základny* (43,2 %) či již méně častým *navázáním koprodukční spolupráce s hostící organizací* (29,6 %). Zajímavé je, že 44 % umělců vnímá jako benefit nabytí **nové dovednosti a posun v pracovních či tvůrčích postupech a procesech**, načež tento faktor nebyl tak silnou motivací pro realizaci rezidenčních pobytů. Lze tedy vidět neočekávaný pozitivní dopad na **profesní rozvoj rezidentů**.

U manažerů je nejpopulárnějším výstupem právě získání **nových dovedností a posílení kapacit** (85 %). Management (55 %) i umělci (43,5 %) vyhledávají **změnu prostředí**, kterou zpětně hodnotí jako pozitivní přínos v položce *důležitá změna* např. mindsetu či fungování organizace (65 % manažerů a 42 % umělců). Pro 60 % manažerů je třetím nejdůležitějším přínosem rozšíření sítě **kontaktů a navázání dlouhodobé spolupráce**. Téměř 20 % umělců a kulturních manažerů získalo díky rezidenčnímu pobytu **pracovní příležitost** v podobě smluvního vztahu či honoráře, což dokládá ekonomické dopady pro část účastníků rezidenčních pobytů.

Reálné výstupy/přínosy rezidenčních pobytů

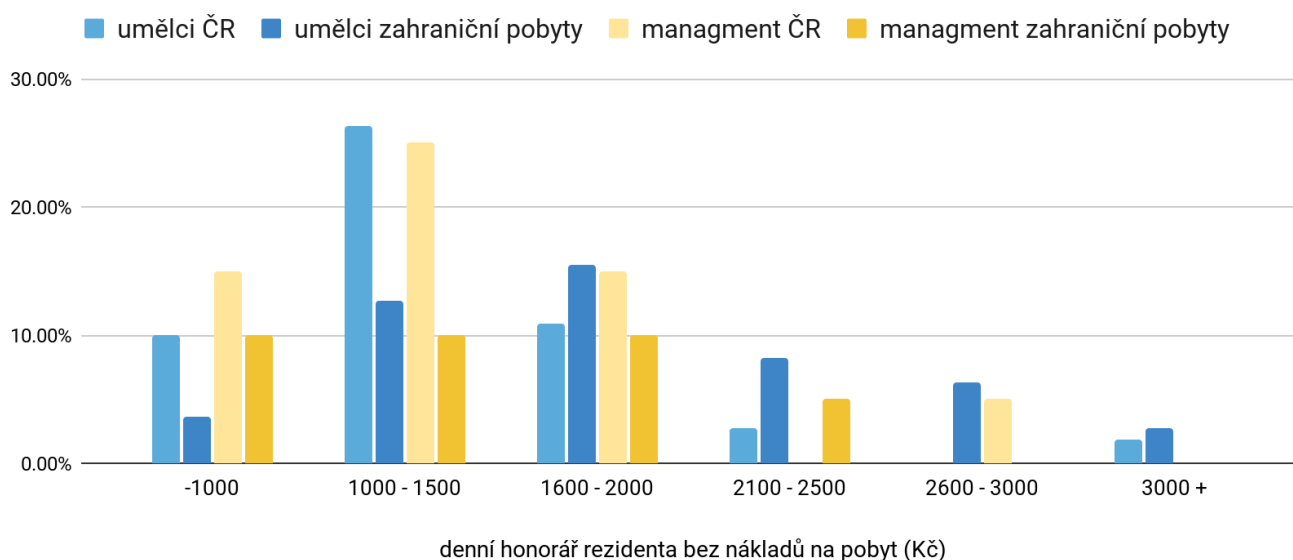

FINANCOVÁNÍ

HONORÁŘ

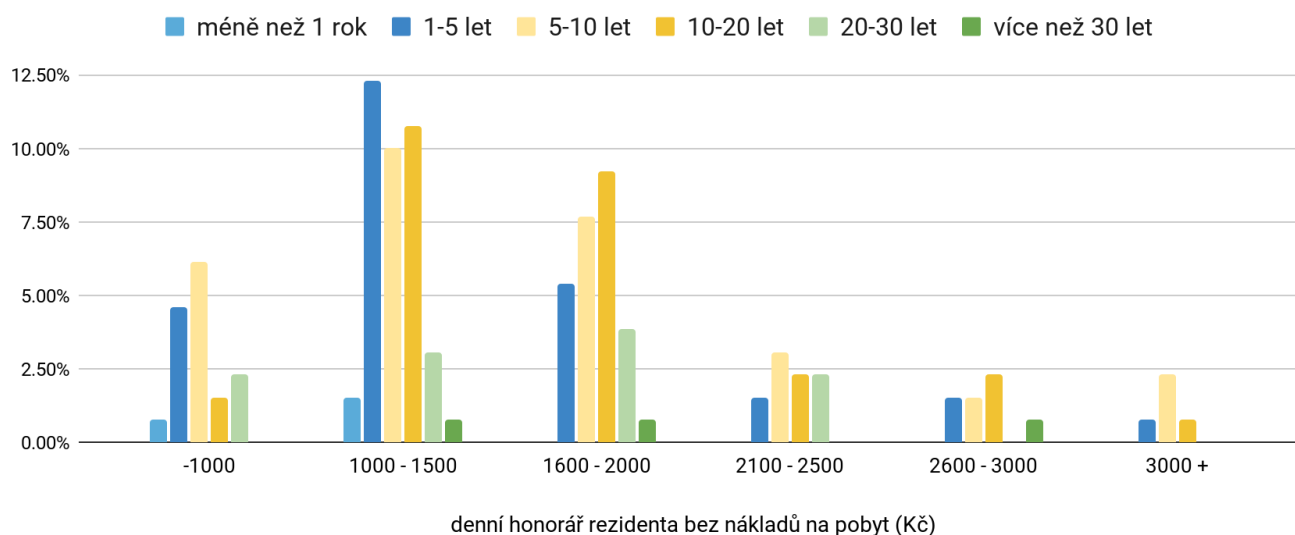
V otázce financování se nejprve zaměříme na to, jak velký denní honorář/stipendium je umělci i manažery považován za optimální při realizaci pobytu v ČR. V dotazníku se upozorňovalo na to, že se jedná o částku, která do sebe nezahrnuje stravování, cestovné ani náklady na rezidenční pobyt. Je třeba konstatovat, že vliv na výši honoráře měl aspekt uvažování v intencích domácího a/nebo zahraničního pobytu. Podle respondentů z řad umělců i manažerů je neoptimálnější denní honorář ve výši 1000-1500 Kč následovaný rozmezím 1600-2000 Kč. Umělci se zkušeností s rezidenčními pobyty v zahraničí se viditelně přiklání k částkám mezi 1600 a 2000 Kč na den.

Optimální výše denního honoráře rezidenta

Při srovnání zkušenosti respondentů a jejich požadavku na honorář je zjevné, že lidé s menší zkušeností očekávají nižší ohodnocení. Naopak respondenti s praxí v oboru 20-30 let tíhnou k vyššímu dennímu honoráři 1600-2000 Kč. Není však zjevné, zda respondenti, kteří odpověděli v rámci částek nad 3000 Kč otázce dobře porozuměli.

Srovnání honoráře a zkušeností

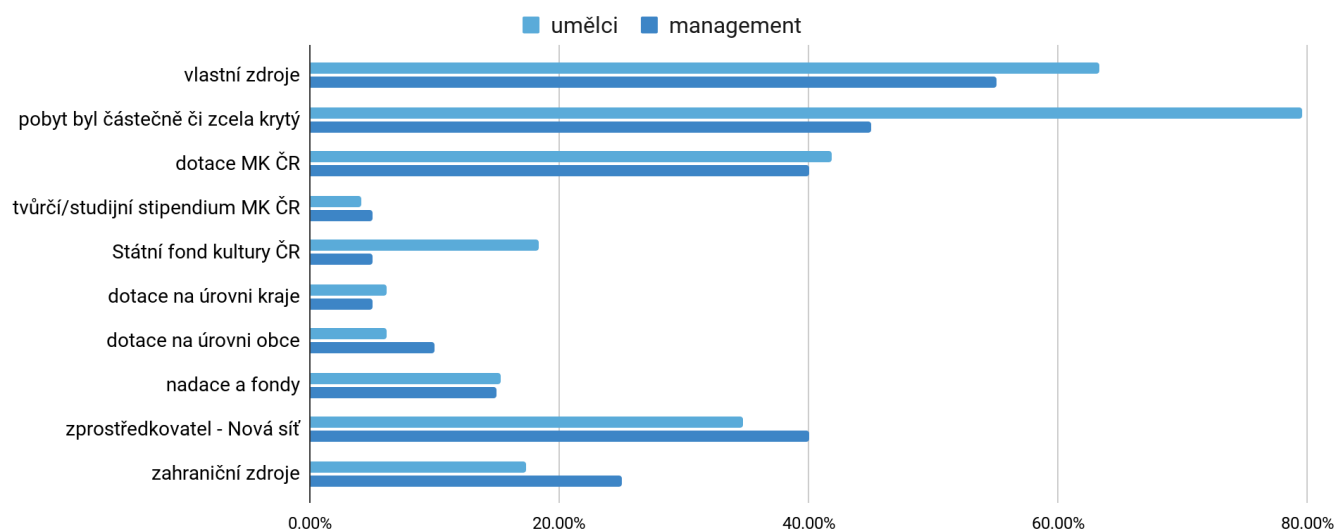

VYUŽÍVANÉ FINANČNÍ ZDROJE

86 % všech respondentů využívá **vícezdrojové financování** tvůrčích rezidenčních pobytů. Pouze 14 % respondentů se ve své minulosti spoléhalo na jeden finanční zdroj, a to nejčastěji na vlastní zdroje (11 %), nebo byly náklady na rezidenční pobyt plně hrazené ze strany hostící organizace (6,8 %). Z otázek namířených na financování pobytu můžeme pozorovat, že respondenti většinou využívají buď **nabídek hostických organizací** (79,6 % umělců a 45 % manažerů), a/nebo jsou odkázáni na **vlastní zdroje** (63 % umělců a 55 % manažerů). Je zajímavé, že pro manažerské pozice jsou vlastní zdroje nejen nejčastější volbou, ale také jsou jejich pobyty ve srovnání s umělci kryté hostící organizací o 35 % méně často. To dokládá skutečnost, že v ČR hostící organizace běžně vypisují výzvy na rezidenční pobyty pro umělce, avšak pro pracovníky KKO stále není nabídka rezidenčních příležitostí příliš široká a musí si pobyt domlouvat a hradit vlastní cestou.

Další zdroje, které se v odpovědích objevovaly poměrně často, jsou **dotace MK ČR** (41,8 % a 40 %) a **zprostředkovatelé** (34,7 % a 40 %) t.j. neziskové organizace, které rezidenční pobyty a finance zprostředkovávají, jako např. Nová síť z. s. **Státní fond kultury ČR** je umělci využíván v 18,4 %, kdežto pro management zůstává velmi málo využitým zdrojem (5 %). Naopak **zahraniční zdroje** využívá management o něco častěji (25 %), než se tomu děje u umělců (17,4 %). Úplně nejméně jsou využívány **dotace na úrovni kraje** (6 % a 5 %) a **tvůrčí/studiijní stipendia MK ČR** (4 % a 5 %).

Doposud využití finanční zdroje na krytí výdajů rezidenčních pobytů v ČR

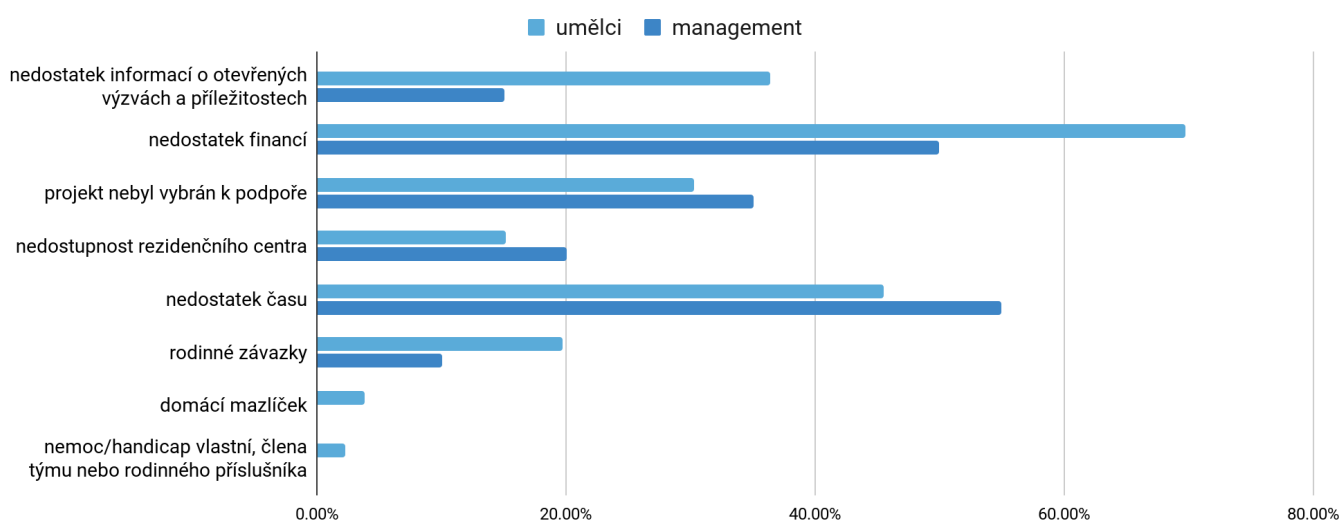

BARIÉRY PRO REALIZACI REZIDENČNÍCH POBYTŮ

Pro bezmála **70 % umělců je nedostatek financí nejčastější překážkou** pro uskutečnění rezidenčních pobytů. Pro manažery je to až druhou bariérou (50 %), na prvním místě jmenují **nedostatek času** (55 %), který je zase druhým největším limitem pro umělce (45,5 %). Dalšími často jmenovanými bariérami umělců je **nedostatek informací o otevřených výzvách** a rezidenčních příležitostech (36,4 %) a to, že nebyly jejich projekty vybrány k podpoře (30,3 %).

Pro manažery je to opět naopak, častěji jmenují to, že jejich **projekty nebyly vybrány k podpoře** (35 %) a zároveň zmiňují **nedostupnost rezidenčního místa** (20 %). Pro celkem 30 % respondentů jsou překážkou jejich **rodinné závazky** a 3 respondentům brání v realizaci **handicap**. I tyto skutečnosti je třeba brát v potaz při navrhování vhodného finančního schématu/nástroje na podporu rezidenčních pobytů, který by měl být inkluzivní a snažit se do procesu tvorby zapojit i osoby v různé životní situaci.

Bariéry pro realizaci rezidenčních pobytů

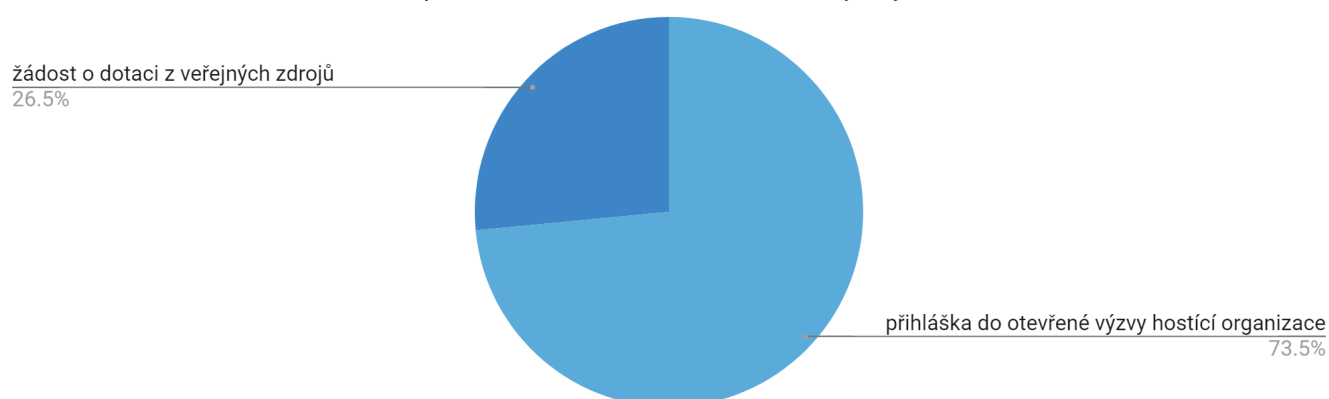
PREFERENCE OHLEDNĚ FINANCOVÁNÍ REZIDENČNÍCH POBYTŮ

Respondentům byly nabídnuty 2 možné scénáře:

- a) *žádám o rezidenční pobyt v otevřené výzvě rezidenčního centra za předem stanovených finančních podmínek hostící organizací*
- b) *žádám o dotaci z veřejných zdrojů na podporu rezidenčního pobytu v předem vybrané hostící organizaci (doložím její souhlas) a do žádosti zahrnu veškeré nezbytné náklady pro realizaci rezidenčního pobytu*

Převážná většina respondentů z řad rezidentů (73,5 %) by preferovala první možnost, tedy přihlášení projektu do otevřené výzvy hostící organizace za finančních podmínek určených ve výzvě. Přesto je tu více než třetina respondentů (26,5 %), kteří chtějí být méně závislí na otevřených výzvách rezidenčních center a preferují možnost pokrýt veškeré náklady na rezidenční pobyt v předem dohodnuté hostící organizaci z dotací z veřejných zdrojů. Tyto výsledky korelují se zkušenostmi, které respondenti popisují v předchozích otázkách. Otázkou je, jestli tedy první možnost preferují proto, že se s ní častěji setkávají a mají s ní zkušenost, nebo se jedná o předem známé podmínky, což umožňuje lepší plánování a organizaci žadatelů.

Způsob financování rezidenčních pobytů

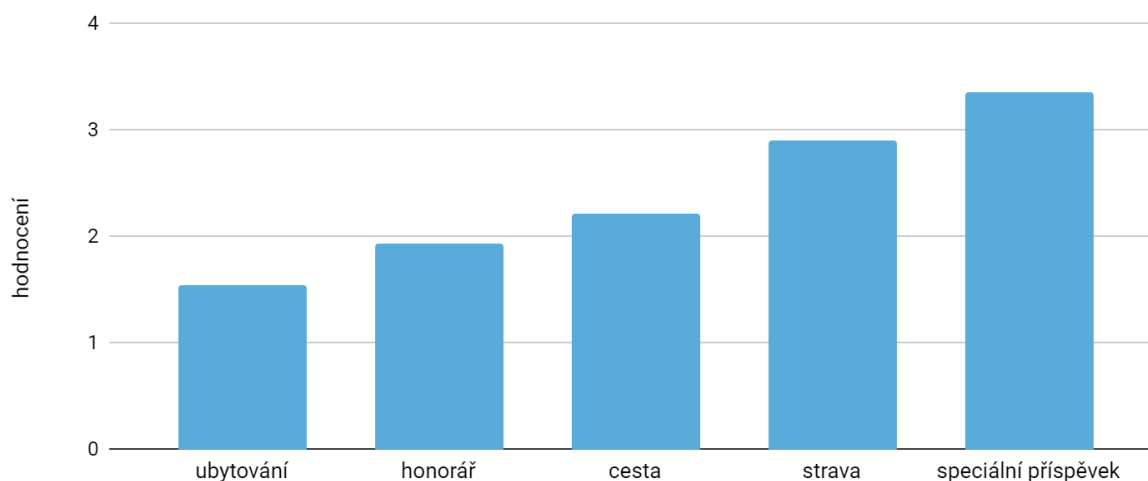

POKRYTÍ NÁKLADŮ Z VEŘEJNÝCH ZDROJŮ

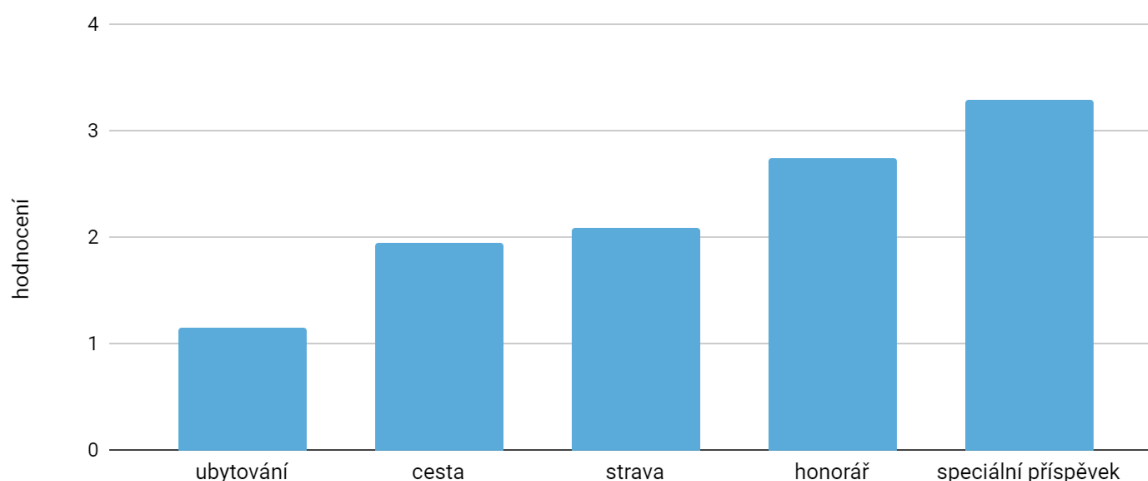
Respondentům byla nabídnuta možnost hodnotit jednotlivé náklady, se kterými se mohou během rezidenčního pobytu setkat. Hodnotili je jako ve škole na škále 1 až 5, kde 1 byla nejvíce žádoucí k pokrytí z veřejných zdrojů. Cílem bylo zjistit, jaké náklady jsou dle rezidentů nejvíce potřeba tzv. dotovat. V grafu je interpretována výsledná průměrná známka jednotlivých nákladů.

U obou skupin vidíme preferenci k pokrytí nákladů na ubytování. 62,9 % umělců a 90 % manažerů je hodnotilo číslem 1. U umělců je na druhém místě honorář, následovaný cestovními náhradami. Management preferuje z veřejných zdrojů na druhém místě hradit stravu a na třetím cestovní náhrady. Zajímavé jsou rozdílné preference umělců a manažerů v případě honoráře, který téměř polovina umělců (47,7 %) hodnotila číslem 1, kdežto nejvíce manažerů (40 %) jej hodnotí jako průměrně potřebný, tedy číslem 3. Naopak stravu hodnotilo nejvíce manažerů (45 %) jako nejvíce žádoucí k pokrytí z veřejných zdrojů, kdežto pro nejvíce umělců (25 %) je průměrně potřebná.

Průměrné hodnocení nejvíce žádoucích nákladů k pokrytí z veřejných zdrojů
(umělci)

Průměrné hodnocení nejvíce žádoucích nákladů k pokrytí z veřejných zdrojů
(management)

Je důležité podotknout, že otázka byla mířená velmi osobně: *“Které z následujících nákladů jsou pro Vás nejvíce žádoucí k pokrytí z veřejných zdrojů?”* To znamená, že v případě možnosti jako *speciální příspěvek – dítě, ekologické principy mobility, handicap*, respondenti nehodnotili potřebu hrazení speciálních příspěvků státem obecně, ale pro jejich osobní potřeby. Zejména u umělců můžeme pozorovat, že právě otázky speciálních příspěvků pro sebe nepovažují za důležité. Hodnotí je nejvíce jako 4 a 5 (21,2 % u obou hodnot). Důležitější jsou však pro manažery, kteří je hodnotí nejčastěji číslem 2 (35 %). Jako nejvíce žádoucí k pokrytí z veřejných zdrojů je hodnotí 14 dotazovaných, t.j. 14 % z celkového počtu respondentů. Přesto, že se zdá být tato skupina marginální, speciální příspěvek získal celkově střední hodnotu 3,4 a jedná se tak mezi respondenty o průměrně potřebné výdaje hrazené z veřejných zdrojů.

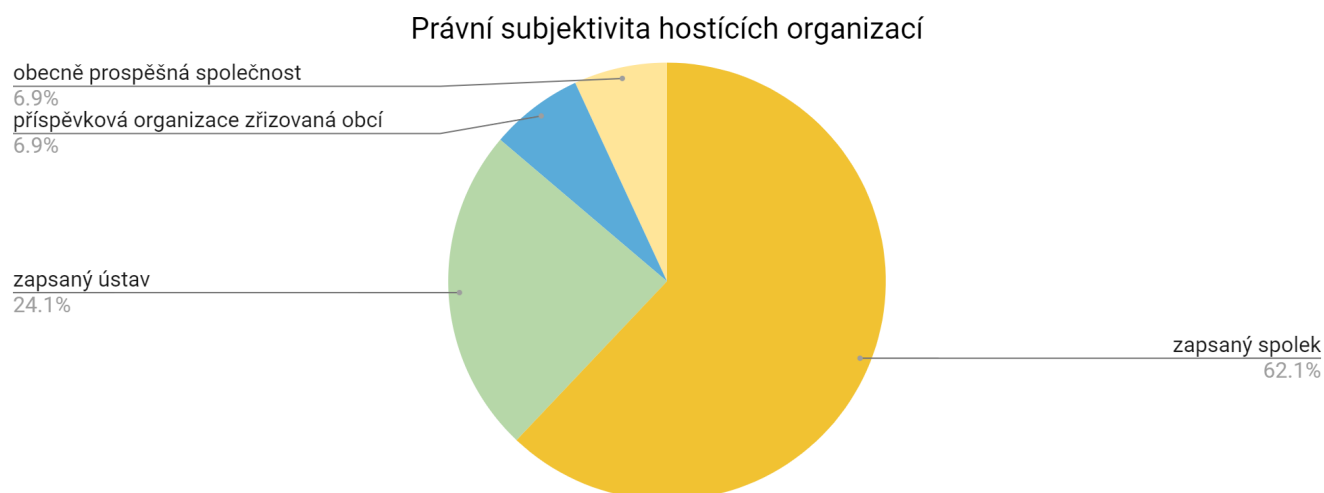
ČÁST DRUHÁ, HOSTÍCÍ ORGANIZACE

Druhá část dotazníku byla zaměřená na hostící organizace poskytující rezidenční pobyty v oblasti performativního umění v ČR a jejich potřeby, očekávání a bariéry v rozvoji. Na první pohled pracujeme s poměrně malým počtem respondentů, dotazníku se zúčastnilo 29 zástupců organizací. Opak je ale pravdou. Výzkumný tým identifikoval v ČR celkem 44 organizací, které jsou buď součástí databáze ART-IN-RES nebo se k poskytování rezidenčních pobytů v oblasti performativního umění hlásí na svých webových stránkách. Vzorek je tedy více než uspokojivý a dá se považovat za vypovídající. Obecně lze také konstatovat, že poměrně malé množství organizací, i přes ne příliš dlouhou tradici poskytování rezidenčních pobytů a široké spektrum modelů fungování jednotlivých organizací vytváří velmi pestrou nabídku a zároveň výsledky dotazníkového šetření.

OBEČNÉ INFORMACE

PRÁVNÍ SUBJEKTIVITA

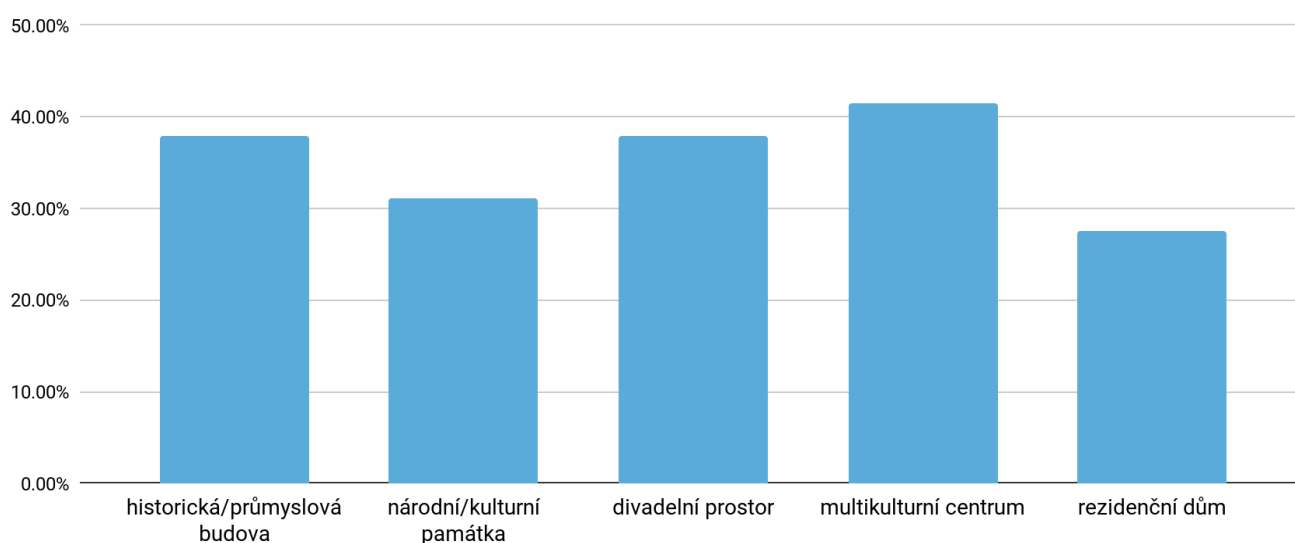
Převážná většina hosticích organizací (62 %) jsou zapsanými spolky, 24 % jsou ústavy. Pouze 2 organizace v tomto šetření poskytují rezidenční pobyty s právní subjektivitou obecně prospěšné společnosti a 2 jsou příspěvkovou organizací obce. Řadu možností si nevybrala ani jedna organizace: příspěvková organizace zřizovaná státní správou, příspěvková organizace zřizovaná krajem, obchodní korporace, podnikání vlastním jménem (OSVČ) – všechny tyto typy právních subjektů získaly 0 odpovědí. Z důvodu, že dotazník nevyplnily všechny existující organizace poskytující rezidenční pobyty, se nejedná o doslovnou identifikaci hosticích organizací. Podrobnější analýza je k nalezení v diplomové práci, která je součástí výzkumných materiálů. Je však zjevné, že převážná většina rezidenčních center v ČR nemá svého zřizovatele a jedná se o soukromé subjekty – nestátní neziskové organizace poskytující veřejně prospěšnou činnost do velké míry závislou na podpoře z veřejných zdrojů.

CHARAKTERISTIKA HOSTÍCÍCH ORGANIZACÍ

Respondenti měli možnost vybrat si více variant, které vycházely z předchozí analýzy a zvolené typologie hostících organizací v ČR dle charakteru objektu, ve kterém se rezidenční pobyty konají. 69 % respondentů odpovědi kombinovalo, neboť charakter rezidenčních center je v ČR velmi různorodý a každá organizace má svá specifika. 12 respondentů (41 %) z řad poskytovatelů rezidenčních pobytů zastupuje multikulturní centrum, 11 divadelní prostor (38 %). Historická a průmyslová budova byla zvolena 10 krát (34 %) a kulturní památka 9 krát (31 %). Vzácnější jsou v ČR tzv. umělecké rezidenční domy (27,6 %) sloužící primárně pro rezidenční pobyty, každopádně v posledních 5 letech vidíme jejich nárůst. Nikdo nezvolil možnost rezidenční pobyty v rámci festivalů, ale o takovém využití víme ze zkušenosti z terénu.

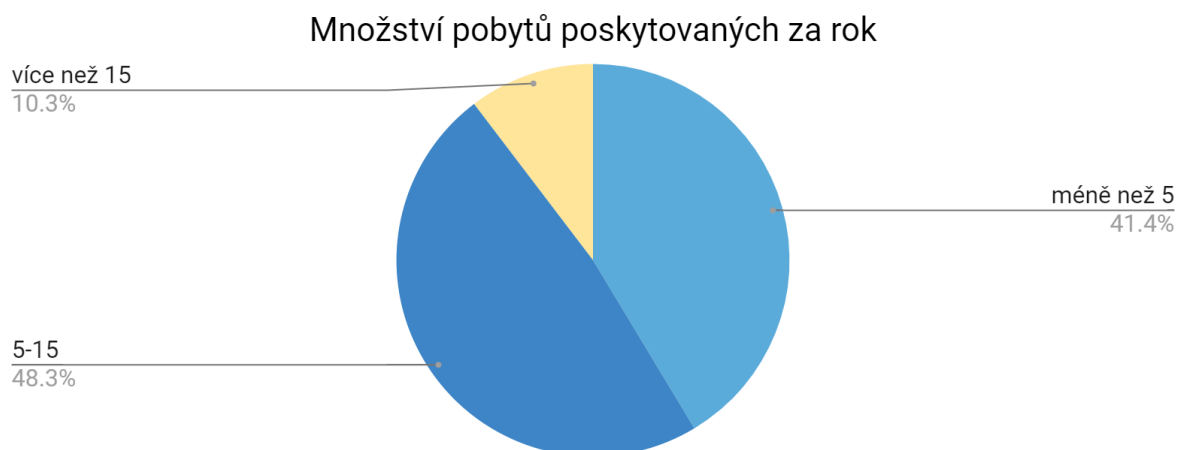
Charakteristika hostících organizací

POSKYTOVÁNÍ REZIDENČNÍCH POBYTŮ

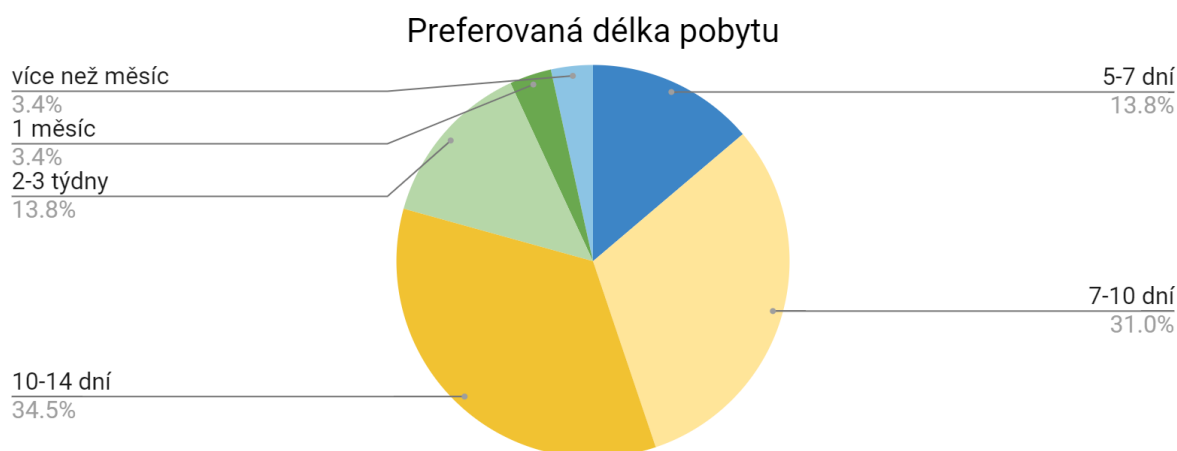
POČET POSKYTOVANÝCH REZIDENČNÍCH POBYTŮ ZA ROK

Téměř polovina respondentů (48,3 %) poskytuje 5 až 15 rezidenčních pobytů ročně, 41 % zase méně než 5. Pouze 3 organizace (10 %) z tohoto šetření poskytují více než 15 pobytů ročně, což z nich dělá nejvíce navštěvovaná a známá místa. Jmenovitě se jedná o hostící organizace: REZI.DANCE Komařice, Švestkový dvůr a CIRQUEON.

PREFEROVANÁ DÉLKA POBYTU

Poskytovatelé rezidenčních pobytů považují za adekvátní délku pobytu s ohledem na chod vlastní organizace buď pobyty o délce 10-14 dní (48,3 %) nebo 7-10 dní (41,4 %). Přitom umělci mají tendenci s ohledem na své časové možnosti a životní situaci volit 5-7 (27,3%) až 7-10 (30,3%) dní dlouhé pobyty. Můžeme tak posoudit, že poskytovatelé preferují o něco delší pobyty než samotní umělci, ale pobyty dlouhé měsíc a více se nezdají být ve velkém zájmu ani jedné skupiny. Pobyty kratší než 5 dní se nedočkaly ani jedné odpovědi od poskytovatelů.

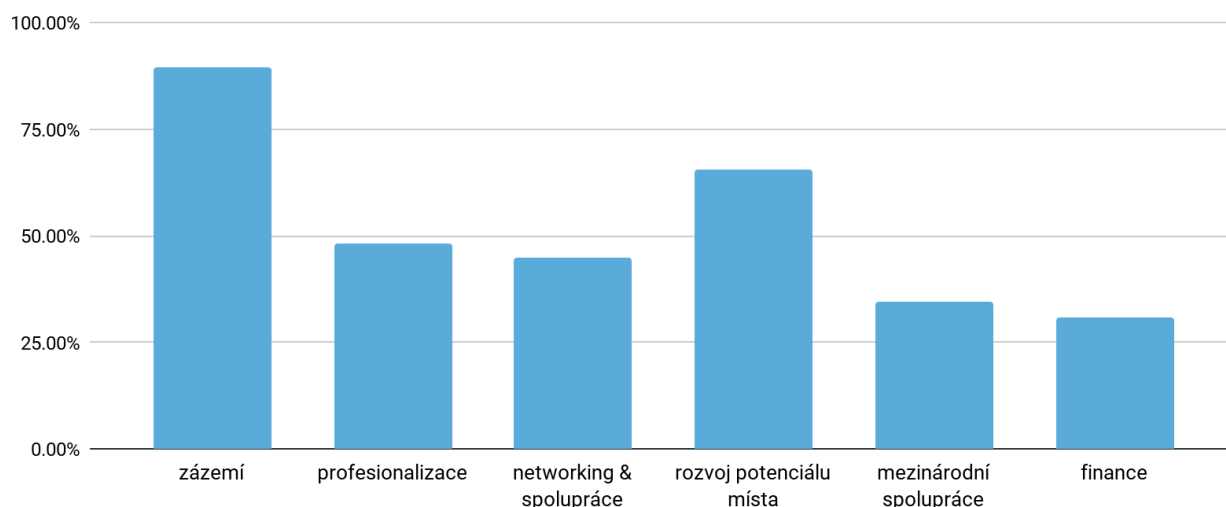
CÍLE A DOPADY REZIDENČNÍCH POBYTŮ

DŮVODY POSKYTOVÁNÍ REZIDENČNÍCH POBYTŮ

Z dotazníkového šetření vyplývá, že hostící organizace (89,6 %) poskytují rezidenční pobyty primárně s cílem poskytnout rezidentům **zázemí** – bezpečný prostor pro tvorbu, výzkum, rozvoj projektů či organizací. Dalším častým důvodem (65,5 %) je **rozvoj potenciálu místa** – práce s divákem a místní komunitou, rozvoj kulturní nabídky v lokalitě, využití budovy. Hlavní motivací poskytovatelů je tak kulturní a sociální práce, prostřednictvím které podporují uměleckou i místní komunitu. Pro 48 % respondentů je důležitá **podpora rozvoje umělců a kulturních pracovníků a profesionalizace oboru** následovaná motivací (44,8 %) v podobě možnosti propojovat se s tvůrci a odborníky z jiných oborů, navazovat **kontakty**

a podporovat spolupráci. Pro téměř 30 % poskytovatelů je motivací v poskytování rezidenčních pobytů i další možné *financování organizace*.

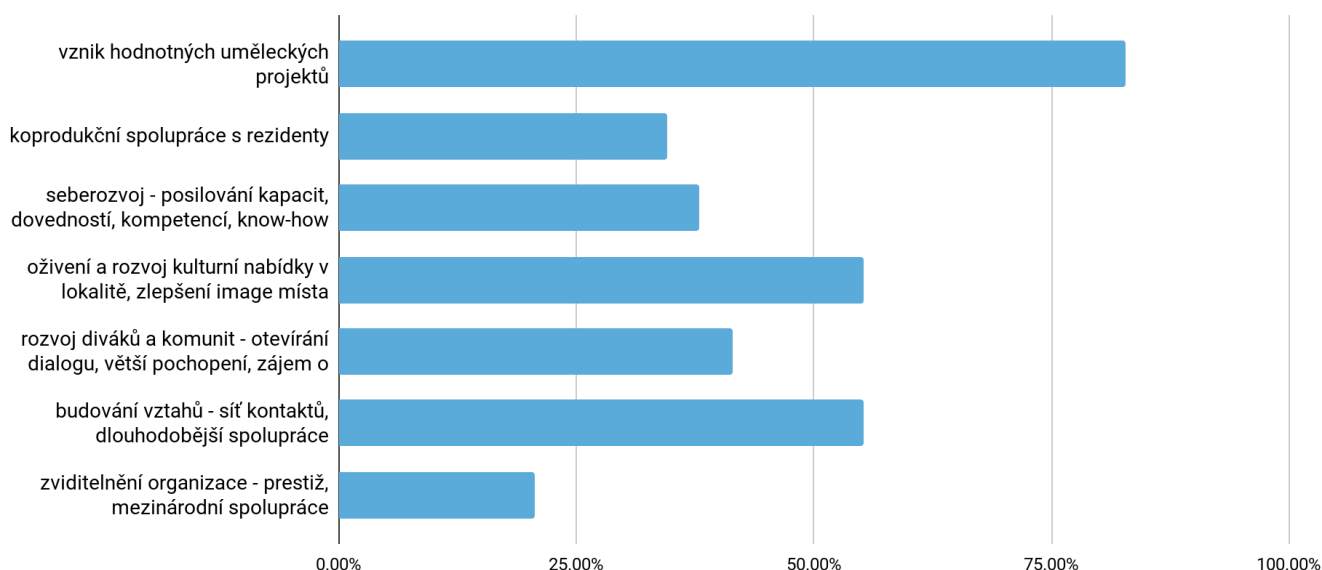
Cíle/motivace poskytování rezidenčních pobytů

DOPADY REZIDENČNÍCH POBYTŮ

Podobně jako umělci a kulturní pracovníci, i poskytovatelé rezidenčních pobytů hodnotí jako nejčastější výsledek **vznik hodnotných uměleckých projektů** (82,8 %). Polovina respondentů také vnímá jako zásadní dopad rezidenčních pobytů **oživení a rozvoj kulturní nabídky v lokalitě a zlepšování tzv. image místa** (55 %) stejně jako **budování vztahů pro dlouhodobější spolupráci** (55 %). Dopad na **rozvoj diváků a komunit** v podobě např. většího respektu či zájmu o současné umění díky otevírání dialogu či zprostředkování nahlédnutí do procesu tvorby rezonovalo u 41,4 % respondentů. 20,7 % poskytovatelů rezidenčních pobytů přikládá důležitost i **zviditelnění vlastní organizace/činnosti**.

Reálné dopady poskytování rezidenčních pobytů

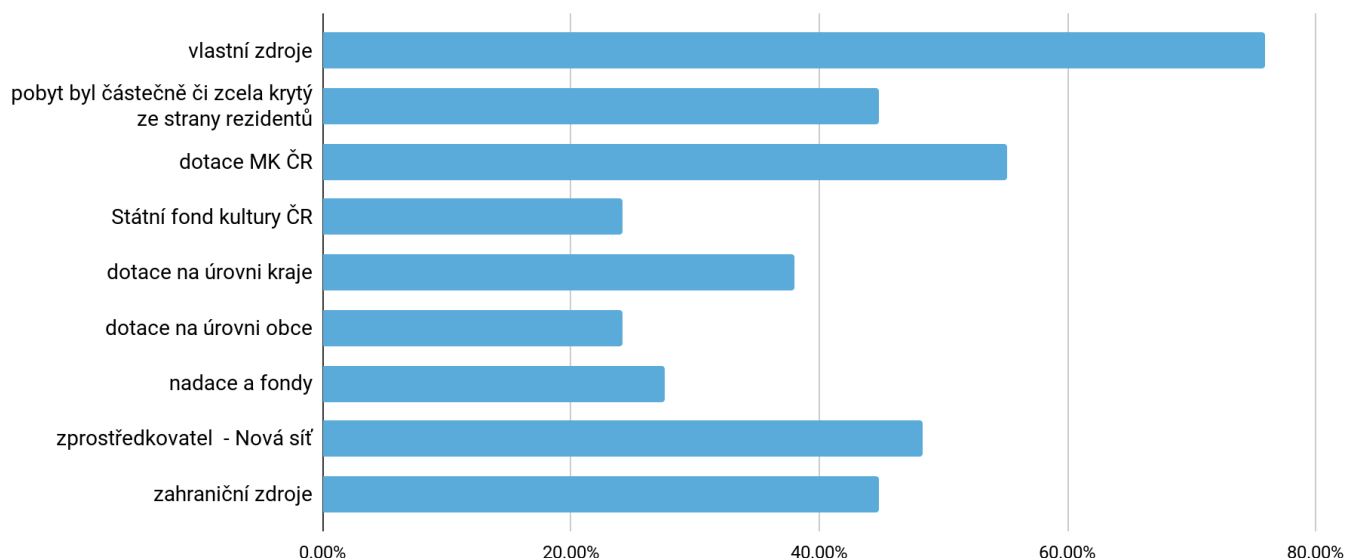

FINANCOVÁNÍ

VYUŽÍVANÉ FINANČNÍ ZDROJE

Při financování rezidenčních pobytů poskytovatelé často kombinují více zdrojů. Z dotazníkového šetření vyplývá, že nejčastěji (**75,9 %**) hradí rezidenční pobyty z **vlastních zdrojů**, což potvrzuje fakt, že v ČR **neexistuje dostatečný systém podpory** rezidenčních pobytů z veřejných zdrojů. Přesto ale **55 % čerpá dotace MK ČR** a **48,3 % využívá podpory zprostředkovatelů** – neziskových organizací jako je např. Nová síť. Krom toho hostící organizace často využívají zahraniční zdroje, jako např. **EU či Fondy EHP a Norska (44,8 %)** a ve stejné míře jsou pobyty alespoň částečně **kryté rezidenty (44,8 %)**. V porovnání s využívanými finančními zdroji na straně rezidentů vidíme obecně mnohem větší finanční podporu ze strany institucí, kdežto umělci a manažeři jsou častěji odkázáni na zdroje vlastní (61,9 %) nebo jsou jejich pobyty částečně kryté organizací poskytující pobyty (73,7 %).

Doposud využití finanční zdroje na krytí výdajů rezidenčních pobytů

PREFERENCE OHLEDNĚ FINANCOVÁNÍ REZIDENČNÍCH POBYTŮ

Respondentům za strany poskytovatelů byly nabídnuty 3 možnosti:

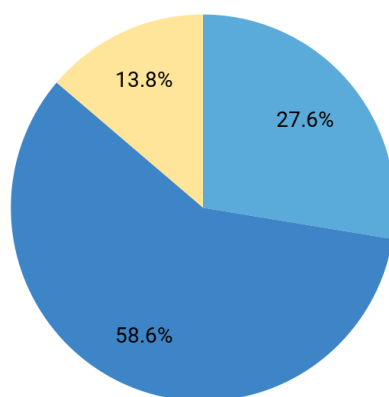
- náklady na rezidenční pobyt hradí hostící organizace ze získaných zdrojů (dotace, granty, vlastní příjmy, sponzoring aj.) a určuje si podmínky
- náklady na rezidenční pobyt hradí částečně strana rezidenta i hostící organizace na základě dohody
- náklady na rezidenční pobyt jsou kompletně hrazené ze strany rezidenta

Více než třetina organizací (27,6 %) preferuje kompletně hradit rezidenční pobyty z jimi získaných zdrojů a určovat podmínky jejich realizace. Převážná většina respondentů (58,6 %) považuje za ideální scénář podílet se na úhradě nákladů spolu s rezidenty na základě dohody. Pouze zlomek organizací (13,8 %) preferuje, aby si rezidenti celý pobyt hradili sami.

Z výzkumu tedy vyplývá, že hostící organizace chtějí mít určitou autonomii v určování podmínek (pravděpodobně i kontrolu nad výběrem rezidentů), což je v souladu s tendencí rezidentů, kteří preferují formu přihlášení se do otevřené výzvy hostící organizace za konkrétně stanovených podmínek. Je evidentní, že je potřeba podporovat zejména hostící organizace, tak aby mohly poskytovat servis právě rezidentům.

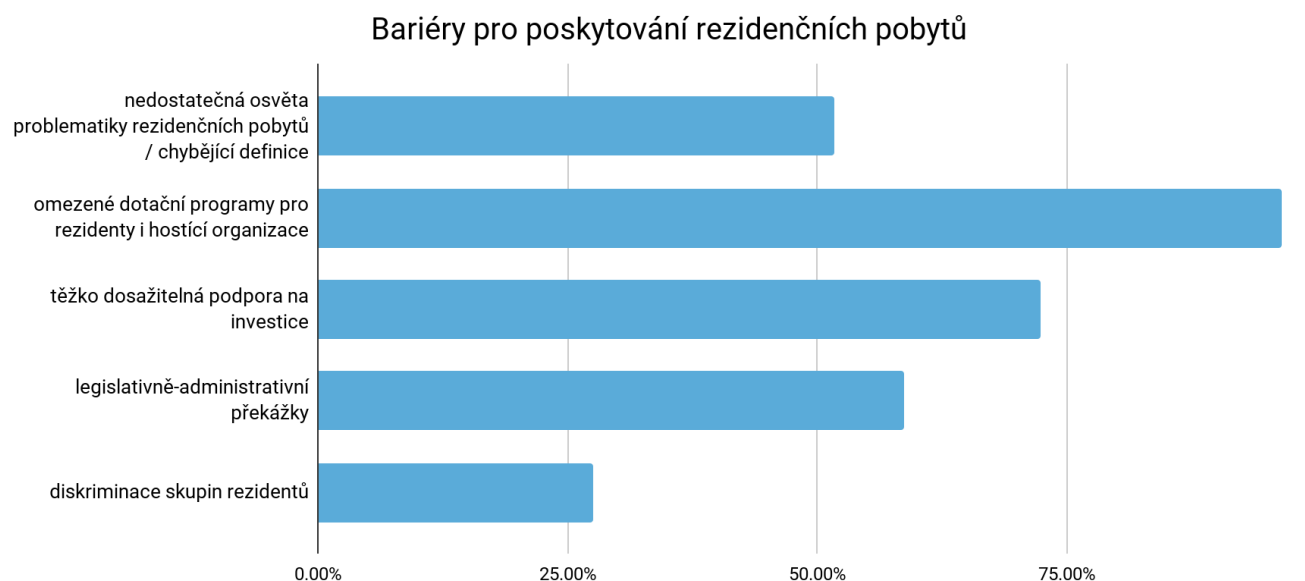
Způsob úhrady nákladů na rezidenční pobyt

- hostící organizace ze získaných zdrojů a určuje si podmínky
● částečně strana rezidenta i hostící organizace na základě dohody ● kompletně hrazené ze strany rezidenta

BARIÉRY PRO POSKYTOVÁNÍ REZIDENČNÍCH POBYTŮ

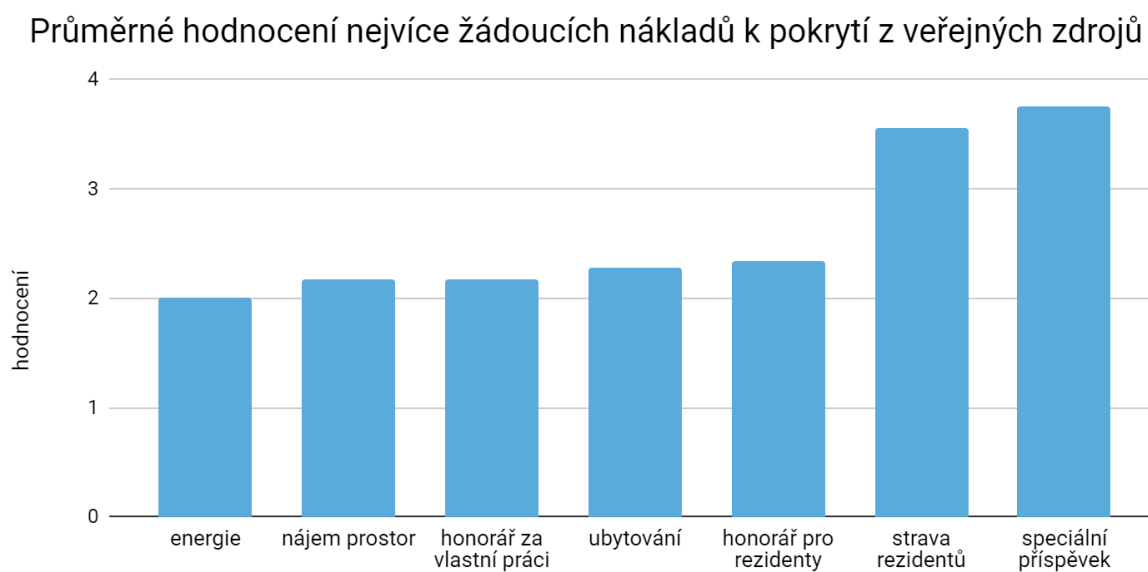
Vzhledem k tomu, jak často jsou dotace obecně organizacemi využívány, právě **omezené dotační programy pro rezidenty i hostící organizace jsou jmenovány skoro každou organizací (96,5 %)** jako bariéra pro poskytování rezidenčních pobytů. Dá se předpokládat, že právě práce na odstranění této bariéry by potom dovolila hostícím organizacím poskytovat více pobytů a to i ve smyslu financování pobytů jednotlivým uměleckým skupinám. Další častou bariérou je **těžko dosažitelná podpora na investice (72,4 %)**. Vzhledem k tomu, že tyto organizace jsou zaměřené především na kulturní a sociálně prospěšnou práci, pravděpodobně význam jejich činnosti není finančním sektorem vhodně pochopen. **Legislativně-administrativní překážky**, kam spadají *kolaudace, hygiena, ubytovací služby, status umělce, a nedostatečná osvěta problematiky rezidenčních pobytů či chybějící definice* jsou zmíněny ve více jak polovině případů (**58,6 % a 51,7 %**). Obecně lze konstatovat, že právě tento realizovaný výzkum by mohl přispět k odstranění nejčastěji uváděných bariér, v paralele s legislativním rámcem přijetí Statusu umělce/umělkyně. Zásadním přínosem by tak byla východiska, která by přispěla k transformaci dotačního systému MK ČR či některých stávajících zákonů souvisejících s touto problematikou.

POKRYTÍ NÁKLADŮ Z VEŘEJNÝCH ZDROJŮ

Respondenti byli vyzváni k přidělení známky jednotlivým nákladům. Známkování mělo fungovat jako ve škole, kde 1 byla nejvíce žádoucí k pokrytí z veřejných zdrojů. **Nájem prostorů a energie** byly více jak polovinou respondentů (58,6 %) vybrány jako **nejvíce důležité**. Třetina poskytovatelů (34, 5 %) taky přidělila jedničku **ubytování a honoráři pro rezidenty**.

Honorář za vlastní práci je zhruba stejně rozdělený mezi 1, 2 a 3 s menším podílem u 4. Stravu většina poskytovatelů hodnotí jako 4 až 5, méně respondentů ji hodnotí jako 3. U rezidentů se pravděpodobně předpokládá, že se stravují sami. Z jiných zdrojů (nebo z praxe) vyplývá, že pouze minimum hostících organizací nabízí rezidentům stravování a v převážné většině případů se rezidenti stravují sami na vlastní náklady. Speciální příspěvek, podobně jako umělci, poskytovatelé hodnotí jako nejméně důležitý, 11 organizací ho ohodnotilo 5, potom 4 a 3. Jen zlomek respondentů (10 %) speciální příspěvky hodnotí jako nejvíce žádoucí k pokrytí.

ZÁVĚR

Nejdůležitější zjištění pro nástroj podpory tvůrčích rezidenčních pobytů na státní úrovni.

Doporučení:

- Pro implementaci ideálního nástroje podpory tvůrčích rezidenčních pobytů je třeba brát v potaz skutečnost, že **umělci využívají rezidenční pobyt až 3 x ročně** a je tu i nezanedbatelná skupina nezávislých tvůrců, pro níž je forma rezidenčních pobytů **zásadní pro jejich tvůrčí proces a vznik nových uměleckých děl**. Schéma podpory by mělo akceptovat např. i vícefázové rezidenční pobyty (v případě, že by žádosti o podporu podléhaly klasickému dotačnímu řízení MK ČR, které je vyhlašováno 1x ročně) či umožnit flexibilnější systém žádostí o podporu rezidenčních pobytů během roku.
 - **Flexibilnější v přihlašování o podporu je například Státní fond kultury ČR** (žádat je možné čtvrtletně).
 - Flexibilnější by mohl být teoreticky i **stipendijní program v případě jeho transformace**.
 - Ukazuje se, že lze zřídit speciální odbor/příspěvkovou organizaci – tzv. **Institut mobility**, který se bude věnovat **agendě spojené s kulturní mobilitou v rámci ČR i zahraničí**, či přenést tyto kompetence na stávající příspěvkovou organizaci (IDU – MK ČR / České Centra – MZV).
- Umělci i pracovníci KKO pracují jak **individuálně, tak ve skupině**. Podpora má směřovat pro všechny právní formy.
- Je potřeba brát na zřetel skutečnost, že **typy a délky rezidenčních pobytů jsou různorodé, mají různé cíle a potřeby**. **Zásadní je podpora hostících organizací (poskytovatelů rezidenčních pobytů), které poskytují pracovní prostor** a vhodné prostředí pro podporu kreativity, mohou stanovit konkrétní podmínky realizace, dramaturgický výběr projektů vhodných pro jejich možnosti a kapacitu. Významnou roli zde hraje **profesionalizace prostředí**. Z toho vyplývá, že v současnosti je efektivnější a hospodárnější alokovat podporu právě poskytovatelům.
- Důležité je však umožnit přístup k veřejným zdrojům i umělcům a pracovníkům v KKO, neboť z výzkumu vyplývá, že náklady je **ideální rozdělit mezi rezidenty a hostící organizaci**.
 - **Umělci** považují za nutné dotovat (dle pořadí potřeby) – 1. ubytování, 2. vlastní honorář, 3. cestu, 4. stravu, 5. speciální příspěvky.
 - **Hostící organizace** považují za nutné dotovat (dle pořadí potřeby) – 1. provozní náklady – pronájem, energie 2. honorář za vlastní práci, 3. ubytování, 4. honorář pro rezidenty, 5. stravu, 6. speciální příspěvky.
- Z výzkumu vyplývá, že **optimální denní honorář** (ve smyslu paušálního výdaje) by byl žádoucí mezi 1000-2000 Kč.

- Dotace z MK ČR jsou málo využívány jak hostíci organizacemi, tak rezidenty, neboť do roku 2022 neexistoval program na podporu rezidenčních pobytů → **je tedy žádoucí udržet nově vzniklé formy podpory rezidenčních pobytů v rámci NPO.**
- Na úrovni nižších územních celků (kraje, obce) je podpora rezidenčních pobytů minimální → lze doporučit využít princip subsidiarity a přenést finanční odpovědnost na nižší územní celky, neboť rezidenční pobyty mají **největší dopad právě v lokalitě**, a mělo by být v zájmu krajů a obcí rozvíjet potenciál rezidenčních příležitostí a benefitů, které přináší → apel MK ČR na **implementaci nástroje rezidenčních pobytů do strategií a dotačních programů na úrovni nižších územních celků.**
- Zachovat **pestrost modelů** fungování hostíci organizací a nesnažit se standardizovat podmínky.

PARTNEŘI

Výzkum probíhal za finanční spoluúčasti EU prostřednictvím Národního plánu obnovy a MK ČR a byl realizován neziskovou organizací Nová síť z. s. v rámci projektu ART-IN-RES.

Děkujeme za spolupráci všem, kteří se na výzkumu podíleli a věnovali svůj cenný čas pro zlepšení podmínek umělců a pracovníků v KKO.

Za vedoucí výzkumu Tereza Lacmanová, Adriana Světlíková a Markéta Málková

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Národní
plán
obnovy

MINISTERSTVO
KULTURY

• Visegrad Fund

/NOVÁ
SÍŤ/

umění
vzdělávání
networking
arts advokacie

© Nová síť z. s.

2023